

Sermo de humilitate

de entitate. Signum huiusmodi enidens fuit in lucifero adam et alijs multis. quoz nobilitates et pfectiones/quid fuerit eis/nisi pondus grauius ad ruinam. Hoc sentit anima christi. hoc maria eo pfundiori humilitate quo lucidius contemplatur. Hinc Augustinus vocauit mariam/puel lam vilem et abiectam in oculis suis. Naz quo pacto maria et christus fm auimaz si pius se et omnia dona sua stabilirent in do mino. si quomodolibet fidendum esse sen tirent in viribus suis et in abundantia di uitiarum suarum. Et si pterea non seipos computarent in illorum numero de quibz ppheticus sermo dicit. Verumtamen vni uersa vanitas omnis homo vniuersi Si no insuper iubentem audirent. Quanto ma gnus es/humilia te in omnibus et coram deo inuenies gratia. Ecclesia. iij. Demum qui se humiliat si exaltetur/quomodo ma xime exaltabitur qui maxime se humiliat. Christus autem humillim^{us} est. ergo sibi pp si fm humanitatem (vt sic consideratam) vanissimum aliqd ens et inane reputatus est. recte quidem. vt non in se sed in domio gloriatur. i. ad Cor. i. **A**udis ne hoc o psumptio stulta cordis humani. o stultis sima inqz cordis humani psumptio. nun quid hoc attendis. **U**t quid superbis ter ra et cinis vesica ventosa. cur inflaris. o pel lis fragilis et cito rumpenda cur tenderis. **S**i queris honores supba cernice/si sapi entiam/si gratiam/tota (vt dicit) erras via. **T**u q tibi maior. teo vilior. paupior et stul tior efficiaris. **T**u phariseico more/diuiti as tuas iactas/noli mirari si nihil elemosy ne capis. sed humilitas egena est. sibi dat. **A**lios iudicas. in alios indignaris. et vin dictam optas. tu peccator maximus. s; hu militas benignissima est. ignosci perit om nibus. **T**u ergo/cum seueritate. humil^{is} cu misericordia. et sicut elegistis. iudicabim^{us} **T**a princeps es/tu pprij freni impatiens/ etiam in eis que dei sunt. quasi man^{us} tua sit excelsa ad cōstituendum alium in bonū et non dominus faciat hec omnia. **H**umi lis autem exemplo dei cum tranquillita te mansuetudine et pace singula tractat in domino faciens virtutem. **U**nam q vir tutes cōgregat vel edificat/saperet et intel ligeret. quoniam omnes cum humilitate connexe sunt. omnes fundate. omnes ag glutinate. qua sublata/fugiunt omnes no

cent et oberunt. velut cedente fundamento cuius domus omnis inclinata recumbit. **A**mplius sola mens humilis segura est. qz non habet vbi cadat profundius qz in de um. illic experitur pacem dei que exuperat omnem sensum. **P**orro segura mens qua si iuge conuiuium. quamobrem leta est sp et iocunda humilitas. sed cum seueritate. imo et miraculose quodāmodo fm multi tudinem dolorum in corde suo consolatio nes tue domine letificant animam istam. **S**uperbia vero/tumida et timida est/ma le tristis. vel peius leta. inquietissima quo qz. quia ponit in ore hominum famam su am quasi alteram vitam suam. nimirum si sepe discerpitur laceratur conculcatur deij citur et si nunqz in eodem statu permane ar. **A**mirum si difficulter humilietur. qz infamiam suam horret sicut mortem alte raz. **Q**uinetiā hoc ad humilitatis adquisi tionem difficillimum est. qz pugnant con tra eam/non vnum tantummodo vicium aut duo/sed omnia. et qz plus obstupesces pugnant ipse virtutes omnes contra eam licet ex indirecto primo. imo ex ea quando qz gignit monstrifico partu/mens nostra supbiam. **Q**uale igitur patz effigium vbi z vicia et mortes vicioz/virtutes insuper z mortes virtutum/habent manus contra eam. nisi caute puiderit. et nisi in timore di instanter se tenuerit.

ExPLICIT sermo factus a dño cancellario in cena domini p humilitate

Carmē cōtra tu

midum cor et quid sanat illud.

Qurte distēdis vētosa supbia/qd te Sufflas et iactas/dum tibi vana places. **V**idi ego vesicam modico turgescere flatu. **Q**ue pisif sonuit quattuor impositis. **H**ac puer vn^{us} acu pupugit displosa repēte. **V**ilis et absqz sono flaccida detumuit. **Q**uisquis adulātū turgescis voce/sub isto. **D**isce tipo tibi quid mortis acumen aget. **T**e pri^{us} ergo humilē pprij cōpūctio cordis. **S**pina ve configens/ si supis/efficiet. **N**ullus adulator peior tibi qz tibi fies. **S**i tibi blandiris teqz colēdo tumes. **L**ucifer hic cecidit/nec mix. dū videas nos. **T**urpes et viles/peste sub hac ruere.

Pulcer quid faceres / qd in oi pte decor?
Domi cū plenus sorde / supbis homo?
Dicis diues sum nec egēs / nescis qz paup
Audus / cecatus / vilis es atqz miser.
Prosperā fors nutrit ē hui? subdola pestis
Aspera sanat eam / p̄superiore manu.
Unus vt epatibz ventoso corde careret
Demone verari quesiit / obtinuit.
Ergo qd aduersas tāto fugim? studio res
Cōsulimus fortes / fidimus in medicis.
Sed nolo tentare deum / dices / agis ap̄te.
Si tamen anteferes / p̄sidiuz domini
Angelicum si subsidiū / si spernqz fidemqz.
Cura nec humanis sit nimis auxilijs.
Cura sup̄flua sit / si pl? si nō vt oportet.
Nec p̄ p̄sone conditione statu.
Tu corpus refoue / tu cura sedulo carnem
Quid nisi cōfestim putre / cadauer erit?
Spūs eternus datus est tibi / iure colat.
Atqz humilis / miris / vilis / et esto tibi.

Finit.

Sequitur sermo

de penitentia factus p̄ eundem dominum cancellarium / in cena domini.

Non lauero te / nō habebis partem mecum. **Joh. xij.** et in euangelio p̄sentialiter recitato. **A**mplius laua me domine ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. qz coinquinauit me in nis ne ad p̄nunciandum sc̄m̄ verbū tuuz vir pollutus labijs reprobis et incircumcisus inueniar. **V**ale nimiz p̄sumit sordes alienas vel loquendo vel opando tergere qui totus peccati volutabro demersus est. **Q**uamobrez tibi domine iesu / non tantuz pedes affectionum sed etiam caput intentionum et manus opationum ad abluendum offero. **F**roza desuper distilla pluuiam voluntariam gratie tue. quatenus / per venam oris mei egrediatur verbum plēnū virtutis. et bene sonans. quo per auditum suscepto. mundi fiant omnes p̄pter sermonem tuum. digni quoqz inueniamur habere partem que repro mittit mundis corde. quia ip̄i te deum videbunt. **F**iat hoc illa. i. tercedente mundarum mundissima matre tua quam interpellamus p̄pter hoc atqz salutamur dicentes. **A**ue gratia plena. **S**i non lauero te et. **D**ura valde qz tremenda sententia. si non lauero te / non habebis p̄

tem mecum. **A**tendat vestra deuotio que sit pars cuius ablationem dominus cōmīnatur ei qui lotus ab eo non fuerit. et agnoscat qz hic summa paupertate / miseria et calamitate p̄mitur. **Q**uipe pars ista domini est. qui se mercedem magnam et omne bonum nominauit de qua gloria bundis p̄pheta totus exultauit dicens. **D**eus cordis mei et ps mea in eternum deus. **P**ro qua insup commendatur maria quia optimam partem elegit que non auferetur ab ea. cui pars hec vberissima et maxima portio non sufficit / nimis auarus vel stolidus. **Q**uid est igitur dominum dicere. **S**i non lauero te / non habebis partem mecum: nisi cum dare patenter intelligi. si non lauero te. nō hēbis me. separaberis a me. **P**orro quid vltra p̄fecto reliquum est. nisi vt talis illotus / p̄iciatur a facie dei / etiam a sorte sanctorum. eatqz maledictus in ignem eternum cū illis. quoz (sicut apocalipsis scribit) pars erit in stagno et igne ardentis sulphure. **I**gnis quoqz grandis nix glacies spiritus p̄cellarum pars calicis eoz. **S**i pars vero illorū tam horrenda tam intolerabilis dicitur. de toto quid expectandū censemus. **M**aledictus qui partem suam hoc modo facit deteriorē. **T**erreat igitur vnumquēqz nostrum viri patres et fratres. terreat et erudiat hec formidanda nimis sententia. si non lauero te / non hēbis partem mecum. **P**rimum erat vt viuēdo innocenter / custodiremus nos immaculatos ab hoc seculo. nūc vero qz polluta ē nostra mens et cōscia. superest vt lotio diuina nos emūdet. **S**ed vnde sordes in nobis? **U**ndiqz p̄sus. **P**olluit nos supbia inuidia ira accidia et. **P**olluit nos sicut olim in lege immūds cibus et hoc p̄ malam delectationem. **P**olluit nos immūds moribus vt lepra p̄ malū consensum. **I**mmūds tacus in ope. **I**mmūds locus in p̄uersa cōsuetudine. **P**olluit nos p̄ omnez modū ps quā arbitramur n̄am esse / mundana cupiditas. que est ps vilis vana fragilis et damnosa. **T**alem p̄tem figuratam habemus in **H**abugodonosor. de q̄ **D**anielis. iij. **C**ū feris p̄ se? i herba terre. **C**or eius ab humano cōmure et eoz fere defei. **A**tendite vilē societatem. qz cū feris carētibz sensu. **E**t nonne homo cū i honore esset non intellexit / cōparatus ē iumentis i sapientibus et. **V**ide vilem possessionem

Sermo de penitentiā

quia in herba terre. Et quid herba terre nisi terrena felicitas. de qua propheticus sermo. **H**anc sicut herba transeat. mane floreat et transeat. vespere decideret indurerez arefcet. Deniq; cōsidera vilem cōmutationē et cor fere detur ei. Fera etsi nō habet sapiētiam/retinet tñ crudelitatem. Sic illoti/bestie sunt in humana effigie latitantes scdm verbū Senecę et Boetij. Deducōes omitto.

Sed vnde vobis lotio? Attēdite qz lauat nos ab inquinamentis nr̄is magr̄ et dñs noster iesus xp̄us. Effundam inquit sup vos aquam mūdā. Alioquin si non lauerit/nullus mūdabitur. nemo nō priuabitur pte sua. Lauat autē. Quō lauat? ministerio penitentię salutaris. que velut lotris sagacissima diligens et virtuosa/parat aquaz in cōtritione. abluir in cōfessione exergit in satisfactōne. Sic restituit pars nostra dens/in pfecta recōciliatione. Felix pars. qz velut pars beniamyn/supat in qñ qz ptibus/ptem immūdoz. In bonis nature que repantur. In bonis fortune qz possidentur. In bonis gratie gratis. date que multiplicantur. Deniq; in bonis gr̄e gratificantis. et glorie beatificātis a quib; alij priuant. **A**nimaduertat vnusquisq; nostrū/quid dicat xp̄us quid ve intelligat ad nostrū documentū. si nō lauerō te etc. Ita dicebat mihi ip̄a meditatio mea contētere sermonem cōsequenter de lotionē peccatorum p ministeriū penitentię/cuius est hoc officium desup commissum. p restitutione partis nostre. Offerebāt se concordantie et distinctiones sine numero de scripturis/p dilatatiōe psecutionis pmissoz. tum ecce iter meditandum et studendum/irumpere visa est secretum thalamus cordis mei. pestis improba/scientiā inflans curiositatis norie germen. portentosa mater eadem et filia. **M**onstrum heu horrendum ingens. **H**ic ambulat in magnis et mirabilib; sup se. **P**onit in celum os suum et lingua eius trāsit in terra. caput quoq; inter nubila cōdit. quia ibi est tenebrosa aqua in nubib; aeris. **H**ec postq; animaduertit pergere me vt de penitentiā loqr̄. pepulit me. ad cuius impulsū cum tremissem et faciem conuertissem. ip̄a me torua indignabūdaq; animositate suscipiens vt arrogans est et tumida. **A**bi inquit in malam horam tuam. quid cogitas. quid ordiris. quid pusillus iste et degener animus/obrepit tibi

vt famam negligere vt perpetuam constare nō horreas infamiam. **Q**uid me spectas ita. dum omissis considerationib; altis et subtilissimis speculationibus. materiam communissimam assumis. quasi in eadem iugiter cantilena nugatoria perferes. quasi pueriliter vulgarissimum carmen afferas vel efferas. **I**nque humiles materias. nunquid desunt tibi misteria/lōge plus difficultatis et vere laudis habentia/circa sacramentū altaris et benedictie passionis. **I**lluc tuum ingenium. tuam manifestā crudelitatem. coram viris omnidoctrina supeminēter eruditis. **A**n ignoras vbi loqueris. **A**dde qz materia de penitentiā/non accuratū stilum vel elaboratū sed quotidianum exigit. qd locutionis genus quasi sordidū iam apud modernos dissolutum floccidū et nauscans cōtemnitur. psertim in sermocinalibus extra scholam.

Nonne demum habet in promptu quilibet materiam hanc de penitentiā/p doctores copiosissime tractatam. iij. sententiarum et in summis atq; tractatulis cōfessorum. **Q**uisquis ea legere voluerit. prin^o intelliget. **P**reterea queso non te casto labore fatiges. neq; turpem risum tibi suscites.

Hoc modo scientia inflans stomachando loquebat. tum esursum elapsa est sicut placuit altissimo charitas edificans cuius introitum decorē et aspectum scientia inflans que et supbie spiritu et inuidie tota verabatur ferre non valēs/mox abscellit tūc charitas sic orsa est. **T**e nō fallat p̄cor. p̄cor non abducat meretric; hec pessima. scientia inflans curiosavana garrula quietis impatiens. que sub specie vana subtilitatis/mentes sibi deditas euiscerat torquet. veluti quibusdāz minutis muscularū aculeis. **H**ec gignit pruritū nō extinguit. **H**uius hec occupatio est semp discretet nunq; ad scientiam virtutis. puenire. arrogantiores qz omnibus hominibus suos efficere sectatores. **H**anc desere. delectent te vtilia magis qz subtilia/ad imitationem illius qui loquitur p ppham. **E**go deus docēs te vtilia. **N**ūquid non in tanta temporis egestate/in tanto discrimine rerum/in tali mortis incertitudine docendi sumus viuēt potius qz disputare vel acute fatasiari. **Q**uod tibi precipitōe inq̄t sapia illa cogita sp̄. **P**orro si q̄tidie peccādo sordescim⁹. qd salubrius qd ve cōsulit⁹ qz vt denā lotionē crebro

loquamur. **A**nxi queramus. assidue praetremus. **Q**uot sibi videntur sapientes in oculis suis. quot litterati et docti q̄ hec necessaria ideo nesciunt. quia velut facilia legere retinereq; despererunt. qz insup tempus ingenium curam in supra. cuius cōtritionem. qz deniq; bonam vitam que talium optima doctrinā est. colere neglexerūt. quos tandem si deo p̄picio respiscere contingat si ad meliora studia mentem diuertere. pigebit affirmo pudebitq; tempis acti. **Q**uare q; fessi et confRACTI nihil inueniēt de uerbo labore suo nisi vanitatem arguendā et curam sup̄fluam. sentientes vix se discipulos idoneos ad illa cogitanda / in quibus dudum magistri esse debuerant. qd̄ et falso crediderant. qz tam ceca semp̄ est tam insolens / infantis scientie arrogancia. **S**entient ad extremū nihil difficilius esse arte bene uiuendi. nihil plane subtilius. nihil sublimius atq; diuinius. **P**erge igitur ut cepisti. neq; sermonem de lotionē pedū anime hoc est affectionū / quōlibet interrūpe. hoc necessitas quotidiana. hoc instans pasche festiuitas qua uerus agnus dei cū azimis sinceritatis et ueritatis. edendus ē. **H**oc p̄sens societas eoz qui non se solos sed alios habebunt erudiendo lauare / agitat et exposcit. **A**uero tradita sunt hec in libris theologoz copiose. tradita sunt. scio etiā ueritas altera que non tradita est. nec uacat omnibus omnia legere. et habet quid latentis energie uiue uocis actus et in aures transfusa fortius sonat et tenacius memoratur. **C**haritas hec suadens / credite persuasit facile monitis suis obsequi. **U**nde glorioz in dño de cuius munere est modestus p̄uulgus quodlibet ingenium. **R**emāserat tamen scrupulus aliquis / si materiaz hāc de penitentiā / lotrice mentis optima / tractare cōuenientius oporteret uel declamatoriō more uel scholastico. **P**rimū accuratius et uenustius est. alterū acutius et quodam modo uerius estimatur. **P**rimū magis ac cōmodatur affectui. s̄m intellectui. **P**rimū plus allicit. **S**cōm plus instruit. **E**adem ex circūstantiā tempis et p̄ auditoz qualitate inductus sum scholasticū more gerere **Q**uotidianus nāq; sermo est et scholis uisitatus. nec rursus egeus interprete si intelligatur etiā a parum intelligentibus bene satis est. **O**mittatur ornatus / nisi q̄ spōte prouenerit. **D**icamus in primis alius

us repetentes / q̄ lauat nos christus ministerio penitentie salutaris. que penitentiā haurit aquam et quodammodo fundit in peluim cordis nostri per contritionem. abluet sordes eicit per confessionem. extergit desiccet et clarescit per satisfactionem. **H**ec tria per ordinem nunc egit emundator noster christus misit aquas. lauit. extersit. **H**ec dicens q̄ summa est hec tria nō talle lego psalmistam. **D**ixi confitebor ad uersum me etc. id est firmiter p̄posui. ecce cōtritionem. **I**n iusticiam meam domino. ecce confessionem. **E**t tu remisisti impietate peccati mei. ecce satisfactionem. **E**t rursus alibi. **I**niquitatem obio habui. hec est cōtritio. et abominatus sum. hec est confessio que extra uomit abominabile peccati sordem. **E**t legem tuam t̄dilexi etc. **H**ec est satisfactio in custodia legis dei. **N**unc pertractemus triplices huius officij cōditiones. quasi iter trium dierum perambulantes. **E**t quia in paucioribus uia magis. rē totam sub breuibus terminis atq; methaphoriz cōartemus.

Hic p̄ lotionē nostra mīstrata / quam contritio non qualemciq; sed calidam. mundam. amaram uiam crebram et cōtinue scaturientem. **I**ntra que quattuor / quadruplex est de cōtritionis qualitate cōsideratio.

Prima cōsideratio

aqua contritionis sit calida. hoc fit per cōuersionem in deū. fide spe et charitate subnixam. **S**icut homo auertens se a deo et conuersus ad creaturas / sordes contrahit. sic contra mundatur. **H**oc est quod dicitur a doctoribus. quia quattuor requisita sunt in contritione. **C**onuersio ad deum. auersio a creatura. **I**nfusio gratie. et expulsio culpe. **H**unc calorem non habet aqua illorum qui dolent de peccatis solo timore pene. sicut fit in iā damnatis et in cōdemnatis. sicut communiter euenit in morte ubi affectio commodi que gelida est et nō iusti / dominatur. **Q**uo circa sequitur expediens esse p̄uenire horaz mortis ad hauriendum hanc aquam et calefaciendū / ex bona et quotidiana meditatione. **S**ignū frigiditatis est / si homo crederet diu uiuere / uellet diu permanere in peccato. **N**on sic ille q̄ dicebat. se nō minus seruiturū do si p̄staret certissime q̄ mille annorum spacio

Sermo de penitentia

protracturus esset vitam Sic illa que cogitans de inferni supplicijs et de odio dei regnante in damnatis supplicabat vt etiam si damnaretur tamen deū diligeret. sic Job Etiam si me occiderit tamen in ipso sperabo.

Secunda. Preterea sit aqua mūda contritiōis. **Hoc** dicitur ppter eos qui cum suis lacrimis miscent ppositum delinquendi vel in volūrate peccati huius vel istius manent vel a manifestis peccati occasionibus nō declinant. **Hec** turbida aqua est non mūdāns sed inquinans. **Sed** queret q̄s. **Op**ret ne contritū firmiter credere q̄ de cetero non peccabit. **Plane** non oportet. imo formidandum est de ruina. alioquin temeritas esset qualis in petro. **Siquidez** aliud est pponere et velle non peccare p futuro. aliud de hoc ipō psumere. **Dixerūt** in hac parte doctores aliqui q̄ sufficit negatiue se habere. hoc est nō habere actuale ppositum peccandi. p̄fertim cū additnr cōfessio sicut dicunt de baptismo q̄ non opponit ober. **Alioz** rationabilior et sanctis cōformior est sententia q̄ oportet positue detestari peccatū et de meliori vita pponere. **Cōpantur** autem ppositū illud timorez et tremorem de casu. sed non amorem delinquendi.

Tertia. Rursus tertio sit aqua cōtritiōis amara. **Hāc** habere volebat q̄ dixit. **Recogitabo** tibi omnes annos meos in amaritudine aīe mee. **Notandū** tamen q̄ duplex est amaritudo talis. **Una** ex dictamine rōis et sua deliberatione detestando peccatū. et hec ē virtus imperans dolorem. **Alia** sequit amaritudo in sensu si non sit indispositio complexionis vel consuetudinis vel aliūde. et hec non semp erigitur. q̄ nō semp est i potestate nostra flere sensibiliter etiam cū vellemus. imo et in aliquibus dolor iste posset esse nīm⁹ et declinans ad excessum. si cut in mulierculis aliquibus aut melācolicis/habentibus ex leui causa lacrimas etiam vsq̄ ad turbatiōem cerebri et oculorum caliginem. **Aliq̄n** plus meritorū est velle flere et non posse q̄s fletibus abundare. hoc est q̄ dicitur. **Dole** q̄ non doles. **Querit** ulterius aliquis si cōtritiōis amaritudo tanta esse debet vt homo mallet dānari vel annihilari q̄ rursus peccare. vel

etiam pdere omnia que habet/etiam corpus. **Tolle** inquisitiōes tales curiosas et piculosas et ideo omittendas o anima. et dic ita. **Tu** scis fragilitatem meā. tu fidelis es nō pmittis me tentari sup id q̄d possum. id est. non cadere in tales necessitates hoc vel illud eligendi nisi dares virtutem bene eligēdi. **Hoc** mō seruat. humilitas cum iusticia vbi si fieret electio alterius partis / immineret alterū ex his piculosez p̄sumptio vel mēdaciū. // **Querēs** p̄terea si quis habens filiū ex adulterio/tenetur dolere de tali filio et velle ipm nō habuisse. **Risio** q̄ hic faciēda est sepatio filij et peccati. **Diligend⁹** est filius. odiendū est peccatū. nec est vna dāda electio in his rebus. **Nota** de matre magistri sentētiar.

Quarta. Postremo sit aqua cōtritiōis viua. id ē crebro et quasi iugiter scaturiens. hanc optabat ppha dicens **Quis** dabit capiti meo aquam et oculis meis fontē lacrimarum. **Hoc** sic impletur si mox et semp vt sit actualis recogitatio de peccato. dolet homo de testās illud modis et dictis. alioquin videtur illud approbare et nouiter delinquere. sic q̄ iustus est iustificabit adhuc. et sordidus sordescet adhuc. **Qualis** autē erigat contritio de venialib⁹? **Dicitur** q̄ virtualis sufficit. dum scz quis in generali detestatur omne peccatū et ad deū cōuertit.

Felix aīa cui datū est habere talem aquam calidā mūdā amaram et viuā. **Sed** vobis cordi nostro et similibus cordi duro super adamantem et silicē q̄d nisi emolliat/male habebit in nouissimo. **Quis** dabit huic aquam in peluim cordis mei. **Percute** domine iesu virga tua silicem hanc vt fluat aque largissime. quēadmodū factū est olis pcutiente moysē petram in deserto. **Le**gi de quibusdam tuis q̄ nō hñtes hāc aq̄ ad nutum. pculserūt seipos etiam verberare et virga materiali vt inde cōsequēter te miserante cū plagis et sanguine pfluere riuulus lacrimarū. **Hec** est vna ex industrijs pducendi hanc aquam. **Alteram** industriam habemus in figura iacob. qui puteos impletos humo et limo scz philisteis f̄pletib⁹ mūdabat. aut alios fodiebat. vt abiecta terra/manent libero cōductu vena purissima. **Quotiens** implet aīa nra limo et terra scz terrenis affectib⁹ et desiderijs. qui bus obstruit p̄ns meat⁹ aīe/ne p̄tritiōis

aq̄ fluant. **C**eterz purgatio hec fit p emun-
dationem ieiunij et abstinence amari. si-
cut christus surrexit a cena. deposuit vesti-
menta. **T**ertia additur industria p ad-
iutorium orationis. vt si haurire aquaz so-
li uo sufficim⁹. haurientes nobiscum aduo-
cemus. q̄admodum egit ille qui a maria
magdalene gratiam impetrauit lacrimaz.
Ad hoc figuratiter induceretur illud soli-
ni (si tamen verum est) de quodaz puteo p
fundo. in q̄ dum deesset aq̄ aduenit virgo
ad os putei. et suo clamore aquam eduxit.
sic anima per orationem sicut ara suspiras
impetrauit irriguum inferius et irriguum
superius. **U**truntur alq̄ p quarta indu-
stria/consideratione miseriarum z calami-
tatum quas vident in proximis. vt inde p
compassionez lacrimas eliciant. **S**ic fit
vt consequenter misereatur eoz benignus
et misericors deus. **C**onsiderat animaz p-
prium quasi fit in purgatorio. **H**ec indu-
stria locum habet in consideratione passi-
onis domini nostri iesu christi. **D**e qua di-
cit Bernardus q̄ nullum cor tam durum
est qd non molliat si passio domini ad me-
moriam reuocetur. **H**ic oculus xpi in hac
consideratione petrum respicit et flet ama-
re. **P**er has vnam aut similes industri-
as/proferret terra cordis nostri/fluenta a-
que viue. ne essz vel sit sicut terra sine aqua
deserta inanis et vacua. terra inuia et in-
aquosa. terra monstruosa gelboe vbi nec
ros nec pluuia cadit. **I**taqz sine hac aqua
incurritur illa maledictio christi. **S**i non
lauero te non habebis partem meam. **P**ro-
hibeat hanc altissimus.

F **H**abita aqua per contritionem /
bonum erit initium vt fiat ablu-
tio per confessionem. **F**iat autē
opportune. fiat integre. fiat vere
et non ficte. fiat a suo iudice.

Fiat opportune.

Hoc est tempe ordinatio p ecclesiam. saltez
semel in anno. **E**t hic est primus casus.
Secundus casus est ante susceptiōem bñ-
dicti sacramenti. et hoc extendere voluerūt
aliq̄ ad oem actū hierarchicū ecclesie/q̄ n̄
sine confessione deberet exerceri. **S**ed ra-
tio eoz non videtur concludere nisi de cō-
tritione. **N**ota si occurrat peccatum ce-
lebranti. **A**lter casus est in periculo mortis
fm pbabilem coniecturam. alioquin ho-

mo se exponeret periculo peccati. quia te-
netur ad minus ante mortē confiteri. **C**es-
sante illa pbabili coniectura / licet differre
confessionem. **Q**uarus casus si nunc ha-
beat copia sacerdotis vel penitentiarij/nec
est spes q̄ postmodum ante paschayl mor-
tem vel eucharistie debitam susceptionem
habeatur. **C**onfessio crebrior et si lauda-
bilior sepe fit. nō tñ apli⁹ in obligationem
cadit regulariter. **D**ixi laudabilior sepe. qz
contingere potest vt repetitio esset vitiosa
et quasi tota eneruans deuotionis virtutē
sicut in scrupulosis tediosissimis/nolenti-
bus adquiescere cuiusqz consilio. **D**ixi p-
terea regulariter non cadere in obligatio-
nem. qz vel ratione conscientie hoc dictan-
tis. vel status aut tribulationis aut necessi-
tatis hoc exigētis/aut regule statuētis pos-
set obligatio consurgere.

Fiat etiam integre

sicut integra est contritio de omnibus. sic
confessio. **D**ic studiositas speculatrix de
plurimis querit **A**d que respondere potest
charitas edificans. **I**lla est enim que docz
de omnibus. quippe spūs sanctus charitas
est/qui docet omnem veritatem. **E**st etiaz
charitas finis legis. fm quam cetera debēt
moderari. **Q**ueritur ergo primo de ve-
nialibus. **D**icitur q̄ non est de necessitate
cōfitendum. et hec cōsideratio docet tolle-
re scrupulos multoz celebrantium. qz ve-
nialia possunt aliter deleri q̄ p confessiōez
Queritur de obliu. diciturqz sufficit se-
cisse diligentiam moralem sicut p magna
re fieret. **E**t sic vel deus indulget. vel alias
reducat ad memoriā. **T**alis certitudo suffi-
cit ad nō peccandū nouiter/in celebrando
vel ad cōfessiōem nō inuvalidandū. **S**z an
deberet fieri reductio ad memoriā confi-
tētis vel inquisitio. **S**ic vtiqz cū recto mo-
deramine. et sine curiositate noxia sicut ob-
stetrix omnia et medicus z iudex diligēter
inuestigat. **A**lioquin a pueris puellis z lai-
cis et idiotis/qui nō habent reflectiōez su-
per actus suos/vix h̄retur aliq̄ pura cōfes-
sio. **S**ciūt hoc expri. **H**ec est vtilitas prin-
cipalis cōfessionis. **A**nimaduerte tamen/
q̄ si oblita redeūt ad memoriā. illa cōfite-
nda sunt eidem sacerdoti vel alteri/qzqz eēt
dimissa. sicut de peccatis diximus in cōtri-
tione delctis. **Q**ueritur de dubijs. **D**u-
bia sunt in triplici differentia. sicut pōt hō

Sermo de penitentia

estimare se deliquisse in hoc vel in illo. Aut enim credit magis. q̄ peccauit mortaliter. In hoc facto vel in illo. et sic tenetur confiteri vel deponere conscientiam. Aut dubitat ex equo. et sic similiter obligat. Aut credit magis. q̄ non peccauit cum dubio tamen de opposito. et hoc dicitur scrupulus. et p̄ hoc dubio non tenetur. nisi alium de tenere tur. q̄nq̄ expedit dicere q̄nq̄ et sepius contemnere et cōtra agere. p̄sertim habito consilio p̄tor. Item in dubijs sub condicione cōfitendo est. et potest certa absolutio dari. Item in dubijs consurgentibus ex iuribus et ex sententijs positiujs. potest nō confiteri. tibus exp̄sse absolutio adm̄strari. **Q**ueritur de circūstantijs. R̄ndetur q̄ quedam sunt peccata mortalia. que se3 mutat sp̄m̄ vt furari in templo. ille sunt de necessitate confitende. Quedam aggrauant peccatū notabiliter. vt rapere centum. plus ē q̄ decem. et tales si habentur in memoria. dicēde sunt. Quedam aggrauant tantūmō modum faciendi. tales non sunt dicende de necessitate. imo q̄nq̄ omittende. vt in peccato carnis. nisi p̄ securitate maiori et dubio ne peccatum mutauerit sp̄m̄. Quedam al leuiantes. quedam imp̄tinentes. Al leuiantes non sunt dicende nisi in dubio scandali sacerdotis. Imp̄tinentes omnino dimitte sunt nisi p̄ familiaritate strahenda. **Q**ueritur de circūstantia p̄sone cui3 qua sit peccatum. R̄ndetur q̄ est regulariter tace da. nisi vel vbi nō potest aliter peccatū dici. vt si vir/abusus est p̄pria vxore. Vel vbi potest p̄desse non obesse. tam dicenti q̄ audienti. q̄ p̄sone illi peccatrici. Addūt aliq̄. q̄ si aliter non potest dici peccatū quin cōfesso agnoscat p̄sonam. p̄gendum est ad alterum. Hoc estimo cōsiliū esse. non p̄ceptum. nisi vbi posset obesse p̄sone illi reuelate. **Q**ueritur de casibus reseruatis. Hic est tam p̄funda difficultas. vt durandus doctor exercitatus in istis. tractādo hanc materiam dicit q̄ expeditet habere super hoc papale cōsiliū. Et difficultas (vt bene tangit) p̄uenit ex reseruatiōibus peccator. aliter q̄ sit in curia romana q̄ non reseruat curia romana vt dicit nisi quasdam irregularitates aut penas. Dicūt aliqui q̄ iura nunq̄ voluerūt reseruare peccata aliqua. nisi publica ad terrorem aliorum. Una mollicies reseruabit. adulteriū mulierum. peccatū sacerdotū cōcubinatio

rum. **S**i plati omnes attenderent p̄fundē. q̄ta est difficultas q̄tum onus dicere peccata sua secreta etiam vni/ipsi (credo firmiter) nunq̄ tale iugum imponderent leuiter ceruicibus subditoꝝ. Unde innumera biles p̄cipitantur in infernum. Nulle penitentiarij non sufficerent in hac ebdomada p̄ conseruatoribus reseruatoꝝ. Cognouit plures qui p̄ biennium vel triennū vicauerunt induci ad confitendū quedam suoz peccatoꝝ. Qualiter ergo talia dicant vni plato vel penitentiario. p̄sertim pueri et puelle et mulieres verecūditime. Dici nō potest q̄tus ē in pudore tyrannus. Credentes terrere subditos occidunt. et demergunt tacentes in infernam. **E**t hac materia et alias p̄pendite. quanta difficultas est in materijs moralibus et theologicis vtilibus. in quibus homines p̄ totam vitam exercitati. vir sciūt q̄ dicere. Quid igitur facient scholastici nostri t̄pis. q̄ materias tales nec cogitare nec legere sufficere tenus dignantur dicentes. **N**osciunt talia cum vellemus. Velint ergo tales aliquando. aliōquin nihil scientiam quando voluerint pauca scient. **S**ed dicamus ad id q̄ queritur. qualiter se habebit peccator. habens casus reseruatos. Hec est certa conclusio q̄ si habeat talem sacerdotem qui potest et velit enim absoluerē nec inde scandalifetur. tenetur totū dicere. **E**t templi gratia. Si vadit ad ep̄m. et ep̄s vult totū audire dicat. Si ad suum curatū qui potest absoluerē. similiter dicat. dum t̄n vtrobiq̄ sit securitas q̄ neuter scandalifabitur. p̄pnitatem ad peccatū. vt in materia fidei vel in peccato carnis. Sed querat tunc alios delicientia. saltem petita. Si autem ep̄s qui potest omnia absoluerē. non vult nisi reseruata audire. et alius nō possit nisi non reseruata. et nō abest bona volūtas et bona fides in cōfidente. **N**ō audez dicere quin posset peccata sua isto mō dimidiare. sicut ligatus duabus excōicationibz p̄t absolui. primo de vna. post p̄ decem dies ab altera. sicut etiaz in diuersis diebz p̄t fieri vna cōfessio. Itaq̄ nō requiritur tanta vniuas hic sicut in alijs sacramētis. Et est ibi quedam vniuas in ministris istis duobz. in vni tate se3 vni potentis sacramētāliter itegre et p̄fecte sup̄ istius peccata. **N**ō audez p̄re rea asserere in onus sacri cōfessionis. q̄ talis teneretur suo sacerdoti qui non p̄t de

omnibus absoluere omnia dicere. Scio tamen quod tutius est et salubrius (sed non quod liber potest faciliter induci) dicere peccata sua sic diuersis. quod (ut dicit scotus) talis confessio de vno peccato pluribus non vocatur ex genere suo esse secreta. quod isti duo quod audi erunt/possent ferre testimoniū contra confitentem in foro contentioso. licet peccaret. tū valet et testimoniū. Item nullus inuitus potest (ut videtur) cogi dicere bis peccatū suum in confessione. cum lex diuina non cogit vel obliget nisi ad semel confitendū. Et si in religiosis oporteat pluribus confiteri. h est de eorum voluntate qui se regule summisserunt. Si dicitur quod sic curatus sacerdos non cognosceret peccatores etc. hoc argueret quod omnia peccata dicenda rursus essent

Tertio fiat vere sci

licet non fide. hoc est in contritione et charitate. secundum probabilem coniecturam. **¶** Utrum autem confessio que fit sine charitate liberz ne itez dicantur peccata vel a precepto ecclesie est difficilis/vix inter scholasticos sufficienter dissolubilis. Ostendit hoc multiplex opinio varietas. Dicit autem dominus et wilhelmus pisien. et alij coiter/ quod attritio que alias non esset sufficiens/ fit sufficiens virtute sacramenti. ponendū est igitur et dicendum sicut quidam in euāgelio. Credo domine. adiuua incredulitatem meam. ita penitentiario. adiuua dñe impenitentiam meam. **¶** Queritur si tali debeat dari penitentia. Rñde tur quod sic non absoluendo sed ad cautelam et per seruatiōem per futuris ut deus cor illumiet. **¶** Cōsiliū Ambrosij Age interim quicquid boni potes. et malū abbrevia. **¶** Quid si dicit se contritū. et putat confessor quod meretur/ vel scit aliūde. vel non vult facere conscientiam sed excusare. Respondeo. quod predicere debet sibi. quod absolutio non vult: si posuerit impedimentū et quod intentio sua non est eū absoluere nisi faciat que permittit et dicit. **¶** Attritio absolutio debet fieri absolute. **¶** Attritio forma talis Ego te absoluo a peccatis tuis mihi confisus in nomine patris et filij et spūs sancti amen. **¶** De confessionis secreto hoc tenendū est primo. quod in nullo casu reuelanda est etiam in heresi. nec papa potest dispensare. **¶** Item nec de consensu confessi nisi dicat extra confessionem. Item nec ad interrogatiōem cuiuscūque iudicis per quodcūque iuramentū. nisi bo-

mo sciuerit aut per testimonia quod dicere tunc potest et ideo debet. **¶** Non fatuam cautelam aliquorum. Item etsi sola peccata sint proprie de sigillo confessionis. tamen penitentie datur interrogaciones rationabiles binde et persone noiare sunt celande. Inquiretes autem et reuelantes grauer peccant. et essent puniendi presertim vbi ex curiositate non ex charitate discreta. pcedit inquisitio. Item de personis confessis expedit magis tacere quam aliquid dicere vel laudando vel vituperando in generali vel speciali.

Fiat postmodum a

suo iudice. Iudex in confessione est vel papa vel episcopus. vel curatus vel aliquis legitimus ab aliquo istorum delegatus. Queritur cui sit expedientius confiteri. Rñdeo quod regulariter et ceteris personis suo curato ordinario. **¶** Primum propter obedientiam. deinde propter facilitatem habendi eum postmodum in periculis mortis. vel in sacrorum administratione. **¶** Queritur si confessi habentibus potestatem delegatam/ teneantur itez peccata eadem semel in anno confiteri. Rñdeo quod non presertim vbi de consensu curati hoc factus est. Ideo tutius est petere licentiam. Expedi etiam ut talis in anno semel se presertim curato suo per sacro suscipiendo et obedientia impedienda. alioquin curatus posset negare eucharistiam. **¶** Quid si curatus nollet credere. Rñdetur quod cui libet in foro conscientie seu confessionis credendum est per se contra se. nisi in casibus publicis quoniam aliter curatus non posset certificari. etiam si sibi fieret confessio. **¶** Quid si confessor erret/ in absoluendo plus quam potest. Rñdetur quod si peccator erat bona fide/ et nesciat impedimentū/ securus est. Si autem sciat non rite absoluitur. Si etiam postmodum sciat impedimentū fuisse/ tenetur ut plurimum itez confiteri. Date vero regulam generalem/ quoniam sic et quoniam non. est plerumque nimis ardua/ et difficile. **¶** Felix ablutio pedum per confessionem/ que ita fit opportune. integre. non fit. et secreta. et a suo iudice. Sed de fordidis abominalibus aliquorum et eluibilibus quos in apertam confessionis venire et palpari vel tangi/ imo vel videri non permittit/ quattuor pestes improbe. pudor. timor. presumptio. de/spatio. **¶** De pudore habemus in **Thobia** cui volenti lauare pedes occurrit piscis volens eum deuorare. Quid piscis in aqua lares/ nisi pudor occultus. sed suffocandus est per

Sermo de penitentia

doz talis. et ad multa tandem utilis inuenit.
ad cibum contra demonium. et ad visum.
Applicationem non psequor. **C**eterum
scabies sic later in aliquibus. ut se scabiosos
non credant dicentes quid ego feci? Sum
ego fur vel homicida? Hoc contingit etiam il
lis qui deuoti reputant. quia latet superbia sub
tile malum que non permittit deuenire in agni
tionem peccatorum. contra quod orabat preta.
Illumina oculos meos etc. **E**xptus suz de
multis et in multis. qui per quattuor aut tres
annos fuerunt in peccatis grauissimis qua
uis fere quotidie confiterentur et ut erat sua o
pinio penitebant. Quid ergo erit de non reco
gitationibus annos suos in amaritudine anie
tue. si recogitantibus sedule talis cecitas e
uēiat. Quae non extirretur quod dicit apostolus. Nihil
mibi conscius sum etc. **A**mplius vero pre
sumptio seu repromissio nequissima dece
pit plures homines vocem cornuaz. cras cras
conuerti poteris cum uoles. Hec vox innuēra
hominum milia et perdidit et perdit. quia qui non est ho
die. cras minus apertus erit. **P**ostremo
uidimus desperationem in iuda et cayn et quibus
dam alijs. Dignatur iudas. id est confessio ser
uus optimus propter multitudinem et afflictio
nem seruitutis. quia sepe quotidie fit reiteratio
peccatorum. que iudas abluere tandem refu
git et desperat. Abijcimus hec impedimen
ta. quod dominus et si regrade nobis diceret bene face
re debueramus quanto magis quia dicit cunctis
in me. uade et lanare septies. id est perfecte.

Quarta tam postremo oculos no
stre considerationis ad extersionem que
fit per manus satisfactionis. **H**ec que
dem extersio habeat asperitatem seu penalitatem
habeat rationabilitatem. habeat claritatem. habeat
celeritatem. **P**repositueram enim hec qua
tuor. quedam differere salubria de modo inuen
gendi satisfactiones. ut nec graues sint nec in
portabiles. nec publice per peccatis secretis
Nec dentur inuitis aut si non fieri credatur
quia melius est cum pura penitentia et quasi nulla du
cere homines in purgatorium. quam cum forti que non fit
et opprimere et detrudere in infernum. **N**ec ex
igantur irregulariter iuramenta aut promissi
ones de hoc vel hoc faciendo. **S**ed magis
omnia in monitione atque consilio. Denique salu
berrimum est inducere homines ut aduersitates
et labores huius uite accipiant in patientia
et bona gratitudinis actione. quam per hoc potest
eff. caciter ut crebro satisfacere de peccatis
suis. et gratiarum augmenta promereri. fiat uir

tus de necessitate. **S**unt autem sordide trans
gressiones aliquae que uix ad fundum potest ex
tergi. **E**xemplicemus in quatuor. **P**ri
mo. corruptio aliorum in moribus. **S**uper quo
accipite quid Berengarius moriens in die
ephe dixit. Hodie mihi apparebit dominus
meus ihesus christus. uel ad gloriam sicut spero pro
pter penitentiam meam. uel ad damnationem si
cut formido propter aliorum corruptioes quos
ad uiam ueritatis reducere non potui. **H**orre
ant et caueant hi qui ad similitudinem de
monum. gaudent alios secum trahere ad inte
ritum preserti iuuenes et pueros. tales nescia
si potuerunt unquam satis penitere. sufficeret eis
debuerat damnatio propria. **Q**uid de malis
exemplis magnorum et litteratorum uirorum?

Alterum est uicium quod uix suscipit satis
factioem et extersionem scilicet iniustum bellum in
rempalibus. et iniuste promotiones in spiri
tibus. unde oriuntur mortes tam temporales quam
spirituales. **O** felices quos deus tollit extra ne
cessitatem aut periculum talia faciendi. ut nec
iniuste militent. aut militare consulant.

Inferimus adhuc tertio iniustam patrocini
nationem. que dolis et astutijs tollit heredi
tates aliorum. quia fit uix conscientia uel restitu
tio super istis. **E**t adhuc insanabilior est uia
ista diffamatio que debitam uite ciuilibus fa
mam aufert. **P**ostremo ponimus pom
positatem status. ut per symoniam uel rapi
nam aut uisuram. quia uix potest fieri cessio.
ut descendat quis a statu alto quamquam damna
bilissimo. in bassum debitum et tranquillum.

Santa est humani cordis arrogantia. ut
se et super plures damnari citius patiatur
quam humiliari quod si non esset. non tam durasset
hoc execrandum et execrabile scisma pestiferum.

Tandem epilogantes oremus ut lauet nos
christus. quantum potest secum habeamus. **L**auet autem
per ministerium penitentiae. **Q**ue hauiat primus
aquam contritionis calidam mundam ama
ram et uinam. **S**ecundo abluat per manus confes
sionis opportune integre et non fecte secrete
et suo ordine hoc est sub suo iudice. nec ob
stent quatuor pestes pudor timor presumptio
despectio. **E**xtersio demum fiat que habeat aspi
ritatem rationabilitatem claritatem celeritatem.
subtrahentes nos a uoraginibus peccatorum. que
nos in alienas manus per iniurias precipitant
a quibus uix unquam possumus emergere. **S**ic mundum
di erimus in cubili conscientie tranquilli homines
partem exuberantissimam cum christo hic per
gratiam et in spe. et postmodum in re per gloriam

cuius nos principes efficiat. Amen

Finit.

2 **Sermo eiusdē can-** **cellarū de dñō euāgelico fact⁹ ī cenā dñi.**

Omnia dedit ei pater in ma-
nus Job. xij. Originaliter ī
euangelio pñcialiter recitato.
Pro impetranda gratia ⁊ v-
tute digiti dextre manus dei
qua apta/ōia implentur bonitate. q̄ subtra-
cta/ōia labefactione repentina dissoluunt
te matrem gratie/te virginem inclitam/
p cuius manus (teste Bernardo) datur no-
bis quicquid datur. que diues es in oēs iuo-
cantes nomen tuū. salutantes imploram⁹
et implorantes salutamus dicētes. Ave
Omnia dedit ⁊c. vbi supra. Apud vos o do-
ctissimi ⁊ pcellentes viri/mibi sermonē ha-
bendū esse cōspicio. qui certa iam et indu-
bitate fide tenetis/q̄ filio suo dñō nō Je-
su xpo dedit omnia pater in manus/ac p/
inde monarchaz eū vlem cōstituit. vt iure
dixerit. **Matth. vlti.** Data est mihi oīs po-
testas in celo ⁊ in terra. **Hoc dilectus eius**
ap̄lus cōtemplabatur dū asseruit Apoca.
ix. q̄ habet in vestimento et in femore suo
scriptum. **Regem et dñs dñantū.** **S**z
quo iure xpus q̄ insup titulo monarchiaz
hanc accepit? **Multiplici** quidem ⁊ signā-
ter triplici. **Primū** iure hereditario diuine
filiationis. **Nam** etsi filius et heres arguit
ap̄lus **Roma. vi.** et **Gal. iij.** **At** uero d̄ deo
patre/vere vidit ⁊ enūciatū sancta illa mu-
lier **Judith. ix.** appellans eū dñm vniuerse
creature. **Dñs** igitur talis erit ⁊ filius. **Nic**
postq̄ dñs per ppham dixisset ad filium.
Ego hodie genui te/subiūxit p̄ pñti. **po-**
stula a me et dabo tibi gētes. hereditatē tu-
am ⁊ possessionē tuā ⁊c. tanq̄ diceret illō.
Lu. xv. **Fili** omnia mea tua sunt. **Secun-**
dū ius monarchie v̄lis in xpo cōsurgit ex
titulo. **mutue dilectōis eius ad p̄rem.** **Nā**
antiquū est phice veritatis puerbiū **Ami-**
coz oia esse cōia. **Fili⁹** enī q̄ suo mō repē-
dit oia patri. in donatiua spiratiōe sup̄mi
amoris q̄ spūllanc⁹ ⁊ coexistit readama-
tionis vicissitudo vt ei p̄ donet oia. **Am-**
plius tertiu ius monarchie v̄lis inuenit ī
xpo appropriatē q̄ ad naturā assumptā et
titulo victoriose debellatiōis seu ciuilibis ad-
quisitionis ⁊ cōquestus. **Victorem** cūtra

sequuntur ait quidam. **N**onne christus vt
imperiōsissimus victor/aereas potestates
debellauit. **Sic** notat ap̄ls ad **Eph. ij.** **Nō**
ne captiuā sub eis duxit captiuitatē / quaz
pp̄ij sanguinis p̄cio redemerat ⁊ suā effece-
rat. **Sic**ur p̄pha testat **Ascendēs** in altum
⁊c. **Idem** habet ad **Aph. iij.** **Quin** etiam
tota vniuersitatis machina que gratia ho-
minis condita est fm̄ phm ⁊ habetur satis
Deute. iij. **Ipa** fuerat ad impiū crimen le-
se maiestatis diuine/deteriorata. teste **Ay-**
priano. et a natiuo decore suo/plurimū de-
ciderat. **Iuste** nimiz. vt in bōis p̄pter se cō-
ditis/homo p̄ditōr ⁊ p̄uaricator/ plecteret
Sed audi qd sup̄ hoc cārat ecclesia. **Ter-**
ra pontus astra mūdus q̄ lauante flumine.
Ecce p̄ xpi passiōem lota ⁊ reparata esse om-
nia aqua emūdationis repationis ac pul-
crificationis. **Nōne** inductus est ap̄ls di-
cere de xpo passo. q̄ deus exaltauit illū ⁊ de-
dit illi nomen qd est sup̄ omne nomen. vt
in noīe ihu omne genu flectat cęlestiū ter/
restriū ⁊ infernoz. in signū vniuersalis do-
minij ad **Philipē. ij.** **D**abemus ergo ti-
tulos enumeratos tres in xpo. diuine filia-
tionis. mutue readamatiōis. et strēue de-
bellationis. p̄pter qd rite dictū est. q̄ oia de-
dit ei pater in manus. **Ita** sentitis de chri-
sto o sapientissimi viri. **Ita** iugiter pia fi-
dei sinceritate deo p̄picio sentietis. **Quam**
obrem nec habeo necesse in p̄suadēdo am-
plius verba p̄dere. aut opaz cōsumere. nec
istū solem veritatis p̄fulgidū/ingerere de-
beo vobis ip̄m cernentibus. et de xpo sciē-
tibus q̄ omnia dedit pater in manus. **Pro-**
pterea traducat sermo noster a l̄ra ad my-
steriū. a fidei soliditate/ad mox puritatem
et a diuina filiatione naturali/ad p̄cipua
tam filiationis adoptiue generatiōem. **P**
ertractemus q̄ pacto spūs quilibet xp̄ia-
nus/xpi frater ⁊ amicus/sit aut esse debeat
princeps omnū. **Contemlemur** q̄sta et
q̄s sup̄effusa liberalitate/omnia dederit no-
bis pater in manus si volumus. **Quis** pa-
ter? **Pater** ille qui possedit ⁊ fecit ⁊ creauit
nos **Deute. xxxij.** qui a nobis pater agno-
sci/pater vocari/altissima p̄orsus ⁊ obstu-
pescenda dignatione voluit monuit atq̄
iussit. **Matth. vi.** **Quid** enī mirabili⁹. qd
ad audiendū iocūdus: q̄ vt vnusquisq̄ fi-
deliū instar xpi monarcha sit oim si placet
et ita est n̄. vnusquisq̄ spūs vere fidelis/
monarcha est oim ⁊ multiplici. nō vno sed

Sermo de dominio euā.

triplici iure et titulo ad exemplar xpi. **Ius** vniū dat filialis adoptio. **Ius** alteruz dat triūphalis debellatō. **Ius** tertiu readamatiōis vicissitudo. **Erigite** aures dilectissimi. hilarasciat facies serenentur oculi. omnis exurgat affectio. gratiarū resonent actiones. **Os** lingua mens sensus vigor confessionū iubilū bñdictionem ⁊ laudem psonet. **Querō:** Querantoz nouitas gaudiorum? **Magna** valde p̄clara. insignis nihil supra. qz iam nō vno sed triplici titulo xpi anūs monarcha est. xpiano oia dedit i manus xpianū fas est dicere potentissimū. **Audebo** dicere et omnipotentissimū et arguar blasphemie si non hoc apostolus si milis nobis de se dixit. **Oia** possum omnipotens sum. exponit Bern. **In** eo q̄ me cōfortat xpus ad Philipē. iij. **Si** pua est apostoli autoritas tibi / satis sit illa christi qui ait. **Credenti** / nihil ē impossibile. **Dabit** ei. xvij. **Si** quis adhuc hesitat et p̄libito nos fingere putat que dicimus super hoc vinculi dñio. **Audiat** aplm ad Romanos. iij. **Qui** pprio filio nō peccit sed p nobis oibz tradidit illū. q̄sto magis etiam nō cū illo nobis oia donauit? **Ecce** qualiter o fidelis anima / p̄spiciū habes apostoli testimoniu imo argumentū q̄ omnia dedit tibi pater in manus. **De** quo p̄e idē scribens. i. ad Thim. vi. asserit q̄ p̄stat nobis abunde omnia ad fruendū. **Hoc** domini / um Hiero. ad Paulinū scribens nō tacuit. credenti ait / totus mūdus diuinitaz ē. in fidelis autem etiam obulo indiget. **Sic** vi uamus q̄si nihil hñtes ⁊ oia possidentes. **Sumptū** ab apostolo. ij. ad Cor. vi. **Dec** aut et similia multa / nūquid nō obscure monarchiā nr̄am / stabile diuini scripture fundamēto cōfirmant. **Nōne** palam oñdūt de fideli quolibet q̄ oia dedit ei p̄ i manus. **Verū** disseramus de titulis q̄s posuimus esse tres. i. filialem adoptionem triūphalē debellatiōem. redamatiōis vicissitudinem. **Dedit** emur in exercitatiōe nostra si forsan ee p̄ntis euangelice lectiōnis serie triplex hoc ius inuenire poterim? **Iustū** quidē arbitroz vt euāgelicū p̄ns misteriu potius q̄ externa loquamur / si possumus vt posuimus. **Triplex** itaqz conspicio memoratū nūc esse misteriu. ablutionem. humilitatem. sacramentalē refectiōez. **Primū** est fidei purif. caris. scōm spei cor / roborantis. tertiu charitatis reficiētis. **Ab**

lutio spectat ad titulum filiationis. humiliatio ad titulu debellationis. sacramentalis refectio ad titulu redamatiōis. **Fides** corda purificans ad **Cor.** xv. **Dat** esse filium dei. **Joh.** i. **Dedit** ei potestatem filios dei fieri. **Si** queris quibz dedit **His** q̄ credunt in noie eius. **Spes** humiliās sub expeccatione futuroz dat victor iam de hostibus qz spes non cōfundit ad **Roma.** ij. **In** me sperauit inquit dñs p̄ p̄ham. **Liberabo** eū ⁊c. **Charitas** reficiens vniū deo p dilectiōem qm̄ qui adheret deo / vnus ē spūs cū eo. i. ad **Cor.** vi. **Qui** autē edit xpm̄ et bibit eius sanguinē / in deo manet et de⁹ in eo **Johan.** vi. **Ac** proinde vnus spiritus est cum eo. **Si** vnus spiritus quanto magis vnus dominus. **In** primo se habet deus ad spm̄ nr̄m vt pater ad filiū quē hereditat. **In** scōdo vt dñs et rex ad militē quē coronat. **In** tertio vt amicus ad amicū cui omnia cōicat et oia dat in manus. **Sed** norandū est valde ne calūniē nobis supbi. quē admodū rider **Oratius** poeta stoz / cos qui se reges oim appellabant. **Notandum** in q̄s q̄ heres q̄sto tpe puulus est / nihil differre videtur a seruo cū sit dñs omnium ad **Balla.** iij. **Similiter** in hac pegrinatione ⁊ militia / spūs noster q̄stūcūqz sit dñs oim. nihil differre videtur a seruo. qm̄ in fantulus est puerulus aut adolescentulus et minor annis. **Siquidē** q̄stūcūqz p̄fecerit / quousqz excreuerit in viz p̄fectū / in eadem plenitudinis xpi / more loquendi apostoli ad **Aphe.** iij. **Nihil** distare videtur a seruo. **Sunt** fateor nōnulle in ipso p̄fectu etatis distantie. **Itaqz** aliq̄s dici valz infantulus sicut incipientes. aliq̄s puerulus vt p̄ficientes. aliq̄s adolescentulus vt p̄fecti. **Sed** nunq̄ p̄tingunt in hac regione ad plenā virilē etatē. crescant i deū moriendo necesse est. **Infantulos** dicim⁹ nō / uiter ablutos ⁊ renatos p̄ baptismum aut penitentiam q̄ ad p̄mū articulu vel titulu. **Puerulos** maiusculos qui p̄ficiūt ad viti orum expugnationē q̄ ad scōm. **Adolescentulos** deniqz qui cū beniamin adolescentulo sunt in mentis excessu p̄ liberaz diuinorum cōtemplatiōem et fructiōem q̄ ad tertium. **Cōtra** eos nihilominus cōturbant sepe oēs insipientes corde / quasi serui sine regale sacerdotiū. regnū et sacerdotes filij ⁊ heredes. **Quibz** oia dedit pater in manus

D Collocatis fundamentis nre collatio-
ne plus inania et sonora q̄ vera et solida vi-
deremur attulisse. sup edificare. ppositū erat
tres monitorias orationes/cū suis cōside-
rationib; moralib; et speculatiuis/confor-
miter ad trimēbrem p̄cipatiōem iuris p̄-
expositam. **P**rima ōro de iure in monar-
chatu p̄ ablutiōem gr̄e que regenerat. **S**e-
cūda ōro de iure p̄ humiliatiōem q̄ trium-
phat. **T**ertio de iure p̄ refectiōem sacramē-
tale q̄ deo vnit et incorpat. **E**go aut̄ ani-
aduertens materiā hāc latissimam/ quam
nō pateret p̄ntis collatiōis breuitas exēq̄-
cōtentabor de primo nūc de titulo/ ōrdem
cū suis considerationib; tenere. de reliq̄s si
vita comes fuerit/ in posterū differere pro-
posui. **S**ic igitur exordior. **N**oli pre-
cor ōronalis sp̄s. noli gratiam negligere
quam offert tibi pater/ ip̄ te monarchā sta-
bilire. ip̄ tibi omnia in manus dare dispo-
suit. tantūmō laueris ab iniquitate tua et
ab oib; inquinamentis tuis ablutus emū-
deris. **A**udi (o rationalis sp̄s) etsi gr̄ades
rem tibi p̄cepisset pater. tu tñ facere debue-
ras. q̄sto magis q̄ dixit tibi. vt laueris sep-
ties. i. p̄fecte. et mūdaberis a lepra peccati.
et te heredem suū/ te monarcham oīm con-
stituet/ et oia diabit tibi i manus. **A**duero si
nō lauero te inquit/ non habebis partem
mecū. **H**ortenda nimis cōminatio. **N**on
habebis p̄tem mecū. **E**t quam p̄tem. p̄tem
de qua p̄pha exultat gloriabūdus dicens.
Pars mea deus in eternū. **P**ars hec ē mer-
ces magna nimis. hereditas p̄clara. imo
omne bonū. p̄pterea nō te cōturbet nomen
pris quasi tue aliqd̄ auiditati vel monar-
chati derogetur. qm̄ si pars ista deus est si-
cut est. quis negauerit possessorem ei? h̄re-
dium bonoz oīm aggregatiōe p̄fectum?
Vere felix ablutio cui ps tal' tāta portio tā
insignis p̄statur hereditas. **A**tende tibi
o fidelis sp̄s si primam baptismatis ab-
lutiōem incoinquinatam seruasti. tecū be-
ne actū est. lauari non eges. mūdus es tot?
filius et heres existis. **S**ed si rursus intin-
ctus es sordibus peccatoz. si volutatus in
sterquilinio flagitioz/ nō despēs. qm̄ tibi
reliquitur p̄nialis ablutio p̄ peccatis et ad
gratiam regeneratio. **P**arua ne tibi videt
ista patris dignatio. parua ne tam facilis
ad hereditatem p̄ditam reuocatio. **L**aua-
te et mūdaberis et mūdatus heres eris. **L**a-
ue caue. ne abutaris tante mie largitate. q̄

niam tanto detestabilior vtiq̄ erit trāsgres-
sio: q̄sto erat impletio facilior. **P**recinge
re igitur fidelis spiritus. p̄para peluim cor-
dis tui. que sursum patula sit/ p̄ celeste defi-
derium. et non euerſa humi. p̄ cupiditatez
terrestrium. **E**ūciatur ab ea omnis aliena
repletio. p̄sertim acruus grandis/ aut lapi-
dosarum aut lutosarū cogitationū et affe-
ctionum. alioquin aquam mūdatiuam/ q̄
modo suscipet: quō cōtineret: tota dilabe-
retur. tota foras efflueret. **D**ec aqua (si ne-
scis) aqua est tuarum piarum lacrimarū
hauritur ip̄a/ a pu teo cōtritionis p̄funde-
ciato p̄ acutum ligonem meditationis/ et
situla fidei illam continet. corda spei surſū
trahit. fornat ardens charitatis eam cale-
facit. miscet cineres recordatio peccatozū.
Tale sibi lauacrum quotidie p̄parabat
inquit rex. **L**auabo inquit p̄ singulas no-
ctes lectum meum lacrimis meis stratus
meus rigabo. **V**ult ecce christus pater no-
ster lauare tibi pedes. noli phibere. sed dic
cum petro. domine non tantū pedes affe-
ctionum/ sed et manus opationū et caput
cogitationū. **L**auas quotidiana soliciu-
dine manum corpalem aut tunicam/ sit tibi
queso cura vigilantior de anima tua/ q̄s
de manu vel tunica. **N**on sis ozo piger ad
lauandum animam tuam p̄ cuius lauatio-
ne/ christi sanguis effusus est. **N**on vis ha-
bere immundam domū immūdum vas. im-
mūdum seruum. immūdum caligam/ immū-
dam animā habere quare nō refugis? **S**it
tibi carior anima tua q̄s caliga monet. **A**-
ugustinus. **P**orro cōfessor noster locū te-
net christi/ ostendende illi sunt sordes no-
stre. quas p̄ absolutionis manum tangit et
abluet. et linteo satisfactionis absterget.
Linteam istud satisfactionis triplici filo
vel stamine cōrectum est. **F**ilum aliud est o-
rationis. aliud ieiunij. aliud elemosyne sa-
lutaris. **V**is ergo habere p̄ez cum christo
vis omnia tibi in manus dari? **R**ūbis vo-
lo. et vade volo. **E**t ergo taliter munderis
et in filium mundatus et tersus adopteris
necesse est. **S**ed heu qualiter et ampli-
iudam reprobū imitantur q̄ plurimi. q̄
rum corda que demon occupat/ nulla de-
uotionis vnda subintrat. proditores sunt
hipocrite sunt. fures sunt aut et sacrilegi. ec-
clesiasticoz loculoz raptorez. p̄pterea q̄c-
quid exterius agatur circa eos/ remanent
intus sordidi. **N**ulla eos predicatio. nulla

Herino de dominio euā.

horrende damnationis interminatio. nullum diuine dignationis et humiliationis obsequium. nullum beniuolentie signum osculum vel alloquū. nulla postremo bonorum societas a preconceptis facinoribus plus quā iudā absterrent aut reuocāt. Quā obrem nihil eis dolor de commissis. nihil confessio. nihil restitutio sicut nec inde proficiunt. **Palā** est ratio. **Deest** quippe spes venie. que in dilectione iusticie et in nō peccandi deinceps pposito / collocat. **Ros** vero salubriori credentes consilio (o pda / ri et eruditi viri) lauemur obsecro et tergamur interius a sordibus que sunt in pedibus affectionum. quatenus abluti efficiamur de seruis domini. de exilibus ciues a de abdicatis / filij et heredes. heredes quidem dei. coheredes autem christi. quibus p inde omnia dabit pater in manus. fiat / at. **Circa** p dicta mihi quatuor digne cōsideranda per modum quaduplicis pulcritudinis veritatis / inspicio.

Prima cōsideratio

Abluti p gratiam / omnia sunt cōia. **Per** spicua est p batio ex pmissis. **Eoz** nempe quilibet heres est et coheres christi. **Dira** tur hoc aliquis. miretur potius quā legit quā multitudinis credentiū erat cor vnum et anima vna. **Act. iij.** Si cor vnū et anima / immo vnum corpus et vnus spūs (pūt lo / quitur apłs ad Eph. iij) Quid cōuenientius quā vt eoz sit vna p sūs hereditas. vna dominatio. vnus castus principat. **Hoc** mihi sensisse videtur ppheta dum grat. clamat ad deum. **Particeps** ego sum omnium timentium te et custodientium te. et titulum subdit. **Vis** tua dñe plena est terra **Hanc** veritatem agnouit egregius doctor **Aug.** dum posuit iure poli omnia esse cōmunia

Irridebit scio sniam istam aliquis hō quā nō capit ea que dei sunt. **Stulticia** est enim illi. **Cor. ij.** **Ercecauit** enim eum cupiditas. que ad oblatrandum ora larat. **Obij** cit stomachus et sibi sapiens. **Si** iustis omnia sunt cōmunia. ipi nihil rapere. nullum furtum facere poterunt. vtentur enim re sua. **Porro** nullus est eoditior. **Sed** et nullus a iustis quā poterit auferre vel tollere. et quo res manebunt sue / vbi quā trāsfere eos contingeret. **Sunt** quippe domini omniū. **Deniq** ius erit cōmune apud omnes sup vxoribus. seruis et ancillis et fili-

bus. **Sic** in errore; Socratis relabemur et has absurditates ferre quis poterit **Sic** palogizat aliquis homo. sicut ad illum de quā refert **Gene. vij.** de beneficijs. **Quod** si deoz sunt omnia / nihil erit sacrilegiū. et ablatio quelibet nihilominus sacrilegiū dicit. vbi deductio posita est / et sicut solutio. vbi expressa est senece sententia quā iustis omnia sunt cōmunia et pulcre deducitur. **Hinc** veritati sup cantica **Bernardus** attestat. **Fals** luntur oppositū sentientes. quā solum attendunt acceptiōem dominiū politici et ciuili / grossa; atque palpabilem. nihil de dñio naturali et originali. nihil de gratuito et euāgelico cōcipiūt. **Tradit** magnus albertus et ita est quod didici a puero: circa p cula res hoim actiones / vix aut nunquā possunt aliquid subtile altū et abstractū concipere: oia ad sensum referunt et expientiam quā agere / maximū esse veritatis adipiscende impedimentum posuerunt plato in thimæo. tullius in tusculanis questionibus. et **Augustinus** in de vera religione. **Alti** igitur repetentes dicamus p elucidatione pcedentiū et sequentiū: quā dñs qui vniuersitatis dñs est iure plenissimo creatiōis cōseruationis et gubernationis **Deute. xxxij.** **Cōmunicauit** dominiū suū creaturis / cāpacibus dñij. que p pte sunt creature rationales sole. quibus vti et frui / optet reb; alijs: assumendo eas in sui facultatem. **Ad** naturam sic cōditam in ratione et arbitrio et tali facultate / consequitur dominiū quod appellamus naturale vel originale. **Hoc** fundamentum est in statu innocentie et p mulgatum. **Gen. i.** **Subijcite** terram etc. **Denurpatum** est p peccatū. sed restauratus ipi **Hoc** post diluuiū **Gen. ix.** **Ad** hoc et sup hoc dominiū vt pfectum integrū sit / sup addēda sunt gratia et plena / sancti spūs cōmunitatio. **Ex** quibus resultaret titulus ad optiōis filioz in quo clamamus **Abba** pater **Ad** **Roma. vij.** **Iste** est titulus secundissimus supra quem fundatur dominiū gratuitum et euāgelicum. p quod creatura rōalis habet ius p pinquū sup res quasi lib; inferiores. ad vtendum eis debite et libere / p fine suo cōsequendo. **Diximus** ius p pinquū. ppter pdestinatos peccatores. habentes ius remotionis et impedimentum p peccatum. **Additum** est sup res quasi bet inferiores. quā p pte dictum dominiū non habet locum sup res excelsores. quā

sub sensu aliquo tropico dici possit creatura rationalis homini habere dominium in deo per gratuitam eius communicationem. et dignitatem condescensionem ipsius ad faciendum quicquid creatura rationalis / rationabiliter voluerit. quemadmodum dicimus amicoꝝ idem esse velle et nolle. Taliter haberi et dari spiritus sanctus dicitur secundum determinationem sanctorum. Et habetur diffusum. primi sententiarum cum ibidem tractatis per doctores. Plus etiam videtur concedere scriptura sacra Josue. xiiij. vbi dicitur quod stetit sol / obediens deo voci hominis. Hoc modo dicebatur dominus teneri per Moysen et alios sanctos / cum nequaquam ageret contra eorum votum et ordinem. Sed et neminem esse qui sibi obstitet / conquerebatur deus in prophetis. Deinde subiunctum est per rationabiliter voluerit. quoniam deratione domini et donationis est. quod non potest quis irrationabiliter vti rebus suis / manens dominus. Alioquin non esset dominus usquequaque perfectus ipse deus / cui repugnans est omnis abusus in suo dominio. Sed et nequit ab iniusto tolli tale dominium. plusque nequit a gratie titulo nisi prave consenserit / spoliarum. Hinc affirmat apostolus quod neque mors neque vita neque creatura alia poterit nos separari a charitate dei. ad Roma. viij. quoniam etiam ipsi diligentibus deum qui filii sunt per adoptionem et loci per gratiam / omnia cooperantur in bonum. Sic omnia / ut omnis tribulatio / omnis rapina bonorum / omnis aduersarioꝝ inuisus. Ipsa denique mors corporalis / seruiunt et militant pro iusto tanquam per vniuersali monarcha. Dicam mirabilius ipse etiam infernus damnatorum / horrenda illa supplicia / imo aliorum casus et peccata / ad utilitatem eius agonisant / sunt et obsequantur. Excedo mensuram veritatis / si non hoc asserat propheta regius. Metabitur inquit iustus cum viderit vindictam. Ecce de pena qualibet / manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Ecce de peccato vtilitas pueniens. Quod si adhuc tardior es ad credendum hec omnia. accedat apostolus et testimonium plane dicat. prima Corinthio. iij. Omnia nostra sunt siue paulus siue appollo / siue cephas siue mundus / siue vita siue mors / siue presentia siue futura omnia nostra sunt. Quid queris amplius. quod le tibi vis testimonium apertius. omnia nostra sunt etiam mors. Quo pacto sic dicis

Opaule: quia nimirum per mortes quasi per militem officiosissimum iustus adipiscatur triumphum beatitudinis eterne. Iustus in super per aliorum tyrannidem et facinorosa perpetua securitate coronatur. Ita liceret ostendere (si vacaret) per singula. de virtutibus de diuitiis. de agro. de celo. de terra et mari quod omnia sunt iustis ablatis per gratiam / verissimo dominio ad omnem usum licitum per congruit et perficit consecutioni finis sui / iuxta permissionem christi. Math. xix. Sic de fama vel infamia. vel de nobilitate vel ignobilitate. de nuditate et abundantia deducit apostolus. ij. Cor. vi. vbi omnia talia vocat arma iusticie a dextris et a sinistris. Si arma. nonne adiutoria? Sed aduertite quod dixit arma non simpliciter sed arma iusticie. quod ex eius titulo robur habent. Non oberrauit in hoc a traditione summi legislatoris nostri / qui subtili verbo / monarchiam hanc fundauit in eodem titulo iusticie. Dathan. v. Primum querite regnum dei et iusticiam eius / et omnia adiucentur vobis. Iusticia regni / est gratia. ad quam sequitur possessio omnium. ut vni sit. Math. xiiij. et Luce. xix. Qui habet charitatem et gratiam dabit ei et abundabit. Habemus igitur patefactum quod ablatis per gratiam omnia sunt compta et omnia dedit eis per in misericordiam.

Secunda confide

ratio principalis nostra est. Pulchrior est donatio / fecundior atque diuiniore quam ex titulo gratie. quod ea que ex titulo ciuilibus aut politice iusticie oritur et accrescit. Remittimus quid per dominium ciuile et politicum importatur et quod per gratiam seu euangelicum ne per ignota vagemur. Ciuile dominium est ius fundatum in traditionibus humanis adiuuentis. introductum occasione peccati. incommutabile simul et ex eoque pluribus dominis et abdicabile / seruata iusticia. Gratuitum vel euangelicum dominium describitur per tres oppositas conditiones. Non est dominium fundatum in lege dei et ab eadem immediate constitutum / quotlibet dominis ex equo secum comitans. et in abdicabile seruata iusticia. Conferamus mutuo istas tres conditiones contrarias. et que preclariore sint / facilliter agnoscemus. Gratuitum siquidem dominium immediate constitutum est a deo et ante peccatum. presupposito tamen quod ad fuerit in gratia. Ciuile nequequam. quoniam si nulla fuisset transgressio. si preterea non esset effectus hominum cupiditas. cui etiam ipse deus non sufficit.

Sermo de dominio euāge.

predium tantum et tam grandis portio: nullum fuisset inter homines plus q̄ inter angelos/ciuile dominium. Usus est in adā et patebit in gloria. Quamobrem radix infecta est et ergo talis dominij. Hoc aperte in illius executione retentione et acquisitione sapimus. quoniam vix aut nunq̄ absq̄ peccati sordibz acquiritur/retinetur dispensatur. nūq̄ absq̄ curis vlticibz absq̄ anxietatibus plurimis aut lūibus inq̄tis aut periculis multis/suos detinet amatores. Compatitur insup secum nequissimam seruitutem et pessimum sepe collatum est. eis qui pditores sunt veri domini. rei criminis lese maiestatis in eum. sediciosi i ciues regni. homicide sui. et indigni panec quo vescuntur. Qualiter vero et q̄ prietales se dominos appellāt/ipsi viderint. Secus est de dominio gratie qd̄ purum est. letum. sanctum. iocundū. quietum et securū.

Fundatum deniq̄ in regulis diuine artis. non vt ciuile dominium/ in traditio nibz hominum. q̄nq̄ sup̄uacuis/q̄nq̄ nequissimis.

Scōdam differentiam assignat pdicta descriptio/q̄ dominium ciuile/simul et ex eq̄ est incōicabile pluribus. q̄q̄ diuersis modis. non ex equo cōpatiat plures dominos. vt regem et burgensem vlt̄ militem. Cōsurgit autem hec incōicabilitas ex impfectione artatione grossicie et egestate talis dominij. Non enīz potest diuersis et multis eque plene sicut paucis in vsum suum cedere. Et aduerso gratuitum et euāgelicum dominium/compatitur secū quotlibet dominos/ ppter sui spūalitatē et cōmunicabilitatem et bonitatem/ ad exemplar sup̄mi dominij. qd̄ ex equo communicat se pluribus sicut vni. Hoc est domini charitatis/ latum nimis.

Que charitas non est ambitiosa nec appropriare sibi q̄rit que sua sunt. i. **1o**z. xij. Sic parentes primi nihil sibi ante casum appropriassent sed nec angeli vel beati.

Sic deus absq̄ sui dominij detrimento. coassumit anglos et homines. in quos transfundit monarchialem potestatem. dans eis omnia i manus. Sic demum pater et filius et spiritus sanctus tres p̄sone ex equo plenissime sibi cuncta subijciunt.

Tertia sup̄addit differentia. qm̄ ciuile dñium/ potest abdicari et repudiari/ seruata iusticia. Pōt etiāz ab iniurio tolli. Nam ppter quid aliud quoti die fiunt mercationes/ emptiones/ vendi-

tionem et alie commutationes. Propter qd̄ aliud insup perstrepunt et reboant odiose lites. rabiosa iurgia. improbe contentiones iudicioz forensium/ p̄ repetendo aut tuendo rem suam. cui taliter dominans semet astringit. Et o de^o equissime q̄ta ē in hoc p̄cellentia dignitatis/ in gratuito super ciuili dominio. qm̄ sicut tu deus/ tuum cōmunicas dominium absq̄ depditione et abdicatione sic iusto cui libet/ fas est comparti secum q̄ntumlibet plures dominos. et nihil depdere. immo extensius habere dominium.

Propterea non habet necesse iustus cōtēdere in iudicio ppter hoc dominium. sciēs omnia esse sua/ vbi cuiq̄ et quocunq̄ fuerint transportata siue collocata. Usurpare quoq̄ sibi fas est vocem illam p̄bi cuiusdā ab incensa vrbe sua fugientis/ et nihil bonorum terrenoz secum ferentis. **D**ia mea inquit mecū porto. seuiant tyranni. fortuna feror/ insurgat aduersus iusti corp^o aut bona quelibet extrinseca/ nihil ab eo rapietur quin in suū dominium et cōmodū refuect et seruiat/ etiā p̄ statu nature lapsē. qz de statu nature integre vel gloriificate/ nulla ē dubitatio. Amplius nulla tale dñium cōtrahit inops auaricia q̄ minus feneret cū deo et primo. bona sua emit et vendit iuxta vsaie pceptū. et absq̄ auro et argento et vlla cōmutione supple ciuili/ vinū cōpunctionis et lac deuotionis et cū deo negociatur de regno celoz. Ex quo et quō negociat. Et numismate pio et aureo charitatis.

Sz de eo qd̄ pri^o suū erat/ q̄ pacto negociari diceat. **Q**z certe illud qd̄ suū pri^o erat vno mō efficit suū plibz mōis. tali negationis fenore. que admodū speculū cōcauū/ recipiens radiosam solis illuminationē/ illā a se reflectēdo sursum/ copiosiorē efficit et itez itez q̄ lūinosiorē. **N**ō dissimilāia sc̄ta/ cōcaua p̄ hūilitatē/ et tersa p̄ vite mūdiciā. dono dei p̄ gratā redonationē sibi p̄i multiplicat. et in tali donādi meditationē/ exardescit ignis choruse^o et splēdidissim^o diuie illustrationis atq̄ dilectionis. Scūt et p̄ri qd̄ loquimur.

Sic pl^o absq̄ vlla estiationē adq̄rit liberalitas/ charitas erogādo et cōicādo. q̄ referuādo et appropriādo possit auara sordida q̄ tenacitas. De qua vere et p̄hice Hieronimus enunauit ad Paulinū/ q̄ ei deest tā qd̄ habet q̄ qd̄ nō hz.

Sic postremo fructū vberiorē placidiorēq̄ recipit iustus ex diuitijs alienis. et auro et margaritis et

equis thesauris et alijs. q̄s plerūq; solus ci-
uilitate talium dñator et amator. Hoc et al-
to intuebatur sapiens dum ait *Eccl's. v. q̄*
qui diligit diuitias / fructū nō capiet ex eis
Fructus diuitiarū est redemptio anime p-
prie et sufficientia et satietas atq; securitas
Hos fructus magis capit iustus / alienas
diuitias vel contemnendo vel p̄ eas in dei
laudem assurgendo. q̄s pprietarij. q̄ t̄mō-
do capiunt spinas curarū pungentiū et tri-
bulos anxiarū occupatiōnū. **D**ebz hec
consideratio plurimū cōpescere animū be-
ne institutū et moderatū / ab appetitu an-
xio / grandis possessionis aut / amministra-
tionis ciuilib. qm̄ peccatorū maculis / con-
trectantes inquinant. aut saltem peccandi
periculis inuoluunt et innectūt. nō satiat
hoiem. excuriant potius nouis cupidita-
tibus et curis superfluis. Et ubi sunt opes /
ibi sunt et qui cōsumūt eas. **A**gnoscat
ut arbitror et hac differentia triplici / quo-
niā pulchrior est dominatio secundior at-
q; diuiniō / que ex titulo gratie q̄ ea q̄ ex
titulo politice aut ciuilib. iusticie / oritur et
accrescit. Possidet igitur ecclesiasticus mōd̄
chatus absq; tali multitudine dñioz ciuili-
lium / quale aspiciunt esse p̄fectior et x̄po
similior qui dñij exercitiū / a se penitus ab-
dicauit. **C**onfundit postremo hec p̄cla-
ra / veritas / stultam auariciam nostram. cō-
fundit et crudelem inuidiam. Vere et pprie
stultam dixerim auariciam. que gaudet so-
la appropriatiōe eoz que diuiniū habē-
tur cōsa. Sed nōne crudelis nōne mōstru-
oso sillis inuidia. q̄ bona sua aut q̄ sua eēt
si vellet / odit q̄ i alijs adesse / spicit mordz
lacerat cōsumit et dissipat. **P**rofecto si quis
bene p̄dicat / si quis gloriose opatur / si quis
etiam miraculis claret / omnia hec mea sūt
omnia hec ago in primis tantūmodo / vi-
tam et titulū gratie / inuidie culpa non de-
struat. **S**ilitudinem offerat *Apl's. i. Co-
rinth. xij. Et ad Roma. silr. xij. de corpore ve-
ro. in quo manus opatur. poculo. et de ma-
nu videt oculus.*

U **S**uperaddamus
tertiam cōsiderationem ostendentem ex p̄-
missis. Qualiter idem homo / est in vnum
dies et pauper. Vel ut ap̄lus loquit. *Ni-
hil habens et omnia possidens. sciens ha-
bundare et sciens penuriam pati. et in altis-
sima paupertate superabundans. ij. Coz*

viij. **H**oc ita concipiendum est vt idē ho-
mo sit pauper mūdo / et diues in deū. Sic
enim loquitur christus. *Lu. xij. Nihil ha-
bens (saltem quo ad affectum) ciuilib. et po-
litice. et omnia gratuite possidens. **T**a-
les inuenimus omnes iustos / nolētes vti
rebus s̄m traditiones humanas / defendē-
do eas in cōtentioso iudicio / p̄pter curas i-
extricabiles que dominij tale vt plurimū
consequuntur *Matth. v. Sufficit eis titul-
gratie. et volenti tollere tunicam aut bene-
ficiū / dimitte et palliū. aut ip̄o factō si expē-
dit aut sic agere. p̄mpt̄ et p̄parat̄ est ani-
mus. i. **T**rimo. ij. habentes alimenta et q̄-
bus regantur / his cōtenti sunt. **E**tiam si di-
uitijs omnib; terrenis epulentiissimi vide-
antur. **E**rit igitur tales (dicet nobis ali-
quis) soli religiosi et paupertatis p̄fessores?
Nequa q̄ ita necesse est. **N**ō oportet vt vo-
to aut cōuersationis mutatione res a se ter-
renas abijciant. **P**auptas est introitus in
animo sibi bñ conscio que effagans tyran-
nidem seu am cupiditatis / dilatat regnum
charitatis. et ambulare facit in latitudine i
innocētia cordis sui. que est gratia. **H**ic
attendite doctissimi et sapientissimi viri. **H**
intelligite. qua ratione priores argutie car-
naliū / facili distinctione soluntur. **N**am
etsi iusto omnia sunt communia et data
in manus / non oportet q̄ in iure fori / aut
ad omnem vsū ciuilem / qui sibi frequen-
ter abusus esset. sed iure poli / et ad vsū cō-
formem principijs diuine iusticie. **A**n-
aduertite rursus obsecro que admodū ois
peccans / in eo q̄ re aliqua puerse vni / iniu-
riatur cui libet iusto tanq̄ fur et raptor rei
sue. **E**st eni furtū / cōtrectatio rei aliene / in-
uito dño. **T**rahat aut iniustus / abutendo
re aliqua / rem illam que iusti est / ip̄o nō cō-
sentiente. nam cōsentiedo peccaret. **H**ec ē
radicalis rō / cur fraternalis correctio / cui-
libet iusto cōpetit. qm̄ de re sua agit dñi pec-
catur. **I**n hoc vere cōperi. pp̄tissimū et phi-
cū esse intellectū iacobi dicētis / q̄ q̄ in vno
offēdit / fact̄ ē oim re. *Jaco. ij. Nā peccās
in vno / peccat in oēs. tremēda nimis s; va-
fina. Peccēs in vno peccat in oēs. imo i ip-
sum celū et oia q̄ celi ambitu cōtinent. **H**is
audire hoc ab ore vni / q̄ abierat i regiōem
lōginquā dissilitudinis q̄ ad se reuert̄ a q̄
pri? q̄ lōgissime aberrauerat dicebat **S**ur-
gāt ibo ad p̄z meū / dīcā ei. **H**ī peccauī i
icelū et corā te. *Luca. xv. Si rō placet / eam****

Sermo de dominio euāgeli

accipe. Homo itaq; p peccatum. se et res q
bus abutitur surripit vi q̄tum in eo est ab
alijs. abrūpens membra corpis mistici/ et
integritatem vniuersitatis violans. Per/
uertit insup armoniam vniuersi velut cor
da discors in cythara. aut fistula mutata vl
stridula in organo. Infirmat exercitiū ex
ercitiū spūalis milicie tanq; fugitiuus et p
ditor. Subtrahit deniq; iuuamen et dilec
tiōem et ptem regis vel regiminis. et ordi
nem subuertit aliter q; debet ad oia. At e/
cōtra iustus pdest oib; veluti membrū vi
uar et ps cōgruens suo toti. sicut corda so
nora et fistula suavis. et insup miles fidus
atq; vt adiutor fortis et rector oim sollicit⁹
sciens qm plus abborret gratia oculū q; na
tura vacuū. **O**pponet cōfestis nobis ar
gumentator aliq; subtilior/ quō iustus sit
iniuria fraus et rapina et peccatū in eos/ si
p ipis militare oia pbatū est. Si preterea
Abūf. et Sene. validissimis rōib; pbaue
runt hoc q; nemo nisi a seipō leditur. itaq;
in sapiētem nulla cadit iniuria. et ita pba
tum est. cōsentio. Non enim sit iustus inui
tis se iniuria vel lesio ex alijs improbitati
bus. sed fieri querit aut fieret si nō omps sa
pientie diuine virtus/ de peccatis aliorū/
bona p iustis eliceret. Attingit enī ipa a fi
ne peccati nouissimo/ vsq; ad finē primū/
qđ dñs est/ fortiter/ et disponit omnia sua/
uiter. facit quoq; vt fm dicit Gregorij qui
in cunctis delinquit/ in cūctis feriant/ vt
vez sit illud Sapie. v. Pugnabit cōtra in
sensatos orbis terraz. Nunqđ nō hoc iu
stissime. Toto siquidē orbe terraz in dñi
sui cōtumeliā abusi sunt et omnia q̄tus
in eis fuit/ iniuriam eius puerissima libi
dine contorsērunt. Ita peccator/ est ille al
ter bismael/ cuius manus cōtra omnes et
manus omniū cōtra eum. Ita iustus ē do
minus et tectum iudiciū suū. qm cōtra nos
peccatores maledictiones sterilitatū et alia
rum pestilentiaz multiplicium inducit. ar
mando creaturas/ in obsequiū nostrū con
ditas/ ad vindictam. sicut traditur diffuse
Deutero. xxxij. Et sicut tempe passionis
ex horrore iudaici facinoris/ tota vniuersi
tatis armonia turbata est. **Q**uereret ad
extremū forsan curiosior aliquis. si iustus
ex equo sunt omnia cōia/ duo tales extre
mum famis piculū incidant/ nec habeant
p̄ter panem vnicū/ p quem solus eoz pote
rit sustentari. cuius erit panis ille? Respō

deo q; iure recto/ occupati cōcedet. **D**ors
vero/ p alio pereunte/ militabit. et seruiet i
bonū suū amplius fortassis/ q; alteri p̄is
comestio pficiat. qm in patientia sua pos
sider aīam suaz. securus in celo. q; ille i bre
ui moriturus odioso moribundoq; corpe
non securus seruat. **P**erges vltra quere
re casu paululū variato. Si sit alter iniu
stus. habeat tamen titulum ciuiliū domi
nij sup panem illum/ et iustus nequa q; in
cuius vsu cedit panis ille. **V**ideri potest
q; iusto. p titulum gratie in quo uertus ius
et deo placidius sibi fundauit et q̄sinit.
Sed hec et similia subtilioris indagatio/
nis/ scholastico exercitio dimittentes.

Donamus quartā

et hanc extremam considerationem tempi
huius dominice passionis cōuenientem.
Monarchatus ex titulo gratie consur
gens/ fuit restitutus p christi passionem ex
tensius et vberius q; fuisset ante peccatū.
Extensius dixi. qm infernus damnatorū
hominum et eorum multitudo atq; pecca
ta non fuissent. Sunt tamen de dominio
iusti. et ei militant ad coronam et gaudiū et
cautelam. Accedant ad hanc monarchiaz
omnia christi facta dicta et exempla. sacra
mēta insup omnia. Postremo noue legis
mysteria. **A**d hunc sensum ausus est di
cere Grego. O felix culpa eue. Quare felix
nō itriseca bonitate vt ceca emulatio culpa
bat. sed extrinseca denominatione. qz tales
et tantum habuit redemptorem. **A**lter q̄p
pe non fuisset deus homo. non virgo ma
ter. non humana natura sup angelos col
locata. et similia multa. Sed neq; fuisset
iusto omnia data in manus/ altero dupli
ci iure et titulo p̄memorato. titulo videlicet
debellationis et conquestus. et titulo sacra
mentalis restitutionis. **V**erum sentio
vos incliti domini/ finem loquendi ratio
nabiliter expectare. Parebo libens. ne pa
riam fastidiū. Expectare tamen prius oro
patimini. Utinam sapereut et intelligerēt
quattuor has veritates pulcherrimas/ eccle
siastici nostri tempis. illos loquor impro
bos/ q; sp̄eto et calcato mōarchatu gr̄e di
tissimo/ cecos se ad inopē et languidū ciui
litaris titulū coniecerunt. toti funditus in
cubuerunt bñficijs sibi p fas p q; nefas q;
coacernendis p discriminē certissimū et pdi
tionem animarum suarum et sepe alienaz

Preponunt filiatiōem immūdam mundi
 immo iugum ferreum diaboli/filiationi z
 iugosuaui xpi. Prouocāt in flagitijs spur
 cidis/et rapinis sacrilegis/audacter deum
 cum dederit omnia eis in manus. put apō
 Job verbū est. Extollunt sibi titulos ca
 ducos anctios z egenos. Ille huius ciuili
 tatis z possessionis. ille alterius. quibz ade
 ptis/dicit quilibet talium cum angelo lao
 dicie Ecce diues sum z nullius egeo. et ne
 scit talis quid exprobrans. Iohes subinfe
 rat/ q miser est et miserabilis et paup et ce
 cus z nudus. Qui militant omnia ad
 oppugnationem sui/non minus prospe
 ra et aduersa. In p̄speris resoluuntur seg
 nicie et luxuria. In aduersis p̄ impatienti
 am et murmur non subsistunt. Quare sic z
 Quoniam titulum gratie cōmodissimum
 z p̄clarissimum quo habito dantur nobis
 oia in manus/longe p̄ficiunt. Quisqz
 adest grossiori generosiori supbia et ambi
 tione dignus. Quisquis latius et insigni
 dominari querit. quisquis impiofius ardē
 gloriari. pergat huc facile. iter apertum est
 paruum. latum. pulcherrimum. Nō necesse
 habet vt euagetur anctius aut turbetur er
 ga plurima. tantūmodo lauetur ab inq̄na
 mentis suis. seruet gratie titulum. omnia
 dabit ei pater in manus. In p̄senti quidē
 non absqz discrimine belli z milicie multe
 Nam hic/ vbi terra vbi guerra tanqz nihil
 differt a seruo sed p̄stabit in futuro. Spe
 rer equanimiter cum pace et tranquillitate
 p̄petua. ad quam nos intromittat ille qui
 habet omnia in manibz dñs noster Ihus
 christus qui est deus benedictus in secula
 Amen.

Finis.

**Carminen de volun
 taria paupertate.**

O Pauperies iure beata
 Que voce Jesu celica regnas
 Dum spiritui grata/nec horres
 Dum sufficiens letaqz degis
 Diuina tibi gratia dat ius
 Veri tituli. quo/dominatu
 Pleno/ualeas omnia vri.
 Sub lege sua subdita queqz
 Primo statui nonue fuere
 Si principio querere regnum
 Noris domini/cuncta sequentur
 Est pauperies indiga panis

Benedicat egens fiat oportet
 Pandit miseram se querulamqz
 Dorbo senio torpore fractam
De u pauperies nomine solo
 Que corde tumes perdita luxu
 Effrons graderis voca procaci
 Succis nitidis. veste fluenti
 Seruice riges. naribus efflas.
 Quis ex alijs viuere lanta
 Qui non dederit/murmura rodīs
 Discrimen habet fama negans
 Vos effugite credite mordet
Est pauperies officiosa
 Que parca sibi largiter amplas
 Dispensat opes. vlibus aptans
 Discreta p̄ijs. curat/bonesto
 Frugiqz statu/plebe placere.
 Alamas decus hac/liuide pompas
Aedens p̄ijs/altera/viuit
 Cōmune tenens/more priorum.
 Bazas medias spernere pro/sus
 Nolo. fragilis terrat egestas.
 Heu sim per eam sordibus excors
 Furis lacertis corde molestus
 Liberqz minis corda tenere.
 Finis.

Sequitur alius ser z

mo per eundem cancellarium in cena do /
 mini. ad ecclesiasticorū cautelam et erudit
 onem.

Tradidit Iesum iudas si
 monis schariotis. Origin
 aliter in sententia Joh
 p̄ij. Unde sumptum est e
 uangelium p̄sentialiter re
 citatum. De proditore iu
 da de obstinato z incorrigibil/ qz vtar nose
 elico vlp̄dicatore vel ap̄lo vel sacerdote lo
 cutur. Toti meditatioe meatremui. to
 tus horrore scussus sum. recogitā qz terri
 bilis in consilijs deus super filios homi
 num. Videns isuper cum ecclesiaste opa
 dei mirabilia valde. qz nemo possit cor /
 rigere quem ille despererit. Si claudit/ qz
 aperiet. Si mittit cristallum obduratio
 nis. a facie frigoris eius qz sustinebit. Si
 diabolus cor subintret. nōne sicut mallea
 toz incudē indurat illd. ita vt rideat vibra
 tē dānatiōis hasta. vertunt sibi in stipulā
 lapides funde. nec adq̄scit cui qz p̄cibz.
 Judas in exemplo ē. que nec efficacissima